

ЙОСИП ІЛЛІЧ ГІХМАН – ВИДАТНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МАТЕМАТИК І ПЕДАГОГ

(ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

Тетяна ГОДОВАНЮК, доцент кафедри вищої математики та методики навчання математики Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, кандидат педагогічних наук

Українська земля подарувала людству чимало геніїв. Серед безлічі відомих усьому світові чудових співаків, великих композиторів, письменників варто зазначити й видатних математиків. Математика — галузь невтомного пошуку і важкої до самозабуття праці. Праця вчених-математиків подібна до мистецтва й заслуговує на високі слова подяки, адже вона присутня скрізь.

У кожному періоді історії розвитку математики були свої видатні постаті, які присвятили своє життя служінню математиці, стали зразками щирої відданості науці. Однією із яскравих зірок в історії розвитку української математики став **Йосип Ілліч Гіхман**.

Й. І. Гіхман народився 26 травня 1918 року в м. Умані Черкаської області. Його шкільні роки пройшли в м. Харкові, де він закінчив 8 класів. По закінченні школи Йосип Ілліч вступив на навчання до Київського університету, який успішно закінчив у 1939 р. Під час навчання в університеті Й. Гіхман розпочинає свою наукову діяльність, захоплюється теорією ймовірностей і успішно проводить дослідження поведінки динамічних систем під впливом випадкових чинників. Наставником Й. І. Гіхмана, під впливом якого формувалися наукові інтереси юнака, став видатний математик, фізик-теоретик М. Боголюбов.

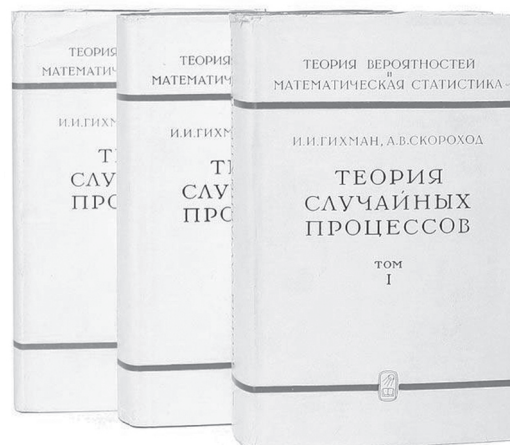
У 1939 р. Йосип Ілліч закінчив Київський університет. Напередодні війни у нього вже була готова кандидатська дисертація на тему «Динамічні системи під дією випадкових сил». Але захистити її він не встиг. Пішов на фронт.

У 1941 р. розпочалася війна. Як і всі юнаки того часу, Й. Гіхман пішов захищати Вітчизну. Він був направлений на навчання до Ташкентського офіцерського піхотного училища. Так склалося, за іронією долі, що саме в той час йому запропонували захистити кандидатську дисертацію у Ташкентському університеті (захист якої мав відбутися у червні 1941 р.). У

квітні 1942 р. Йосип Ілліч успішно захистив кандидатську дисертацію.

По завершенні війни Й. І. Гіхман повернувся до Києва. В 1945 — 1947 рр. працював у Київському автодорожньому університеті, в 1947 — 1965 рр. — у Київському університеті. За цей період викладацької діяльності Йосип Ілліч намагався прищепити своїм учням любов до математики, смак до математичних досліджень, разом з ними завойовував авторитет української математичної школи. У 1956 р. захистив докторську дисертацію, яку було присвячено процесам Маркова і задачам математичної статистики, у 1959 р. він отримав вчене звання професора.

У 1965 р. Йосипа Ілліча Гіхмана було обрано членом-кореспондентом Національної академії наук по Донецькому відділенню і він переїхав у Донецьк, де очолив відділ теорії ймовірностей у створеному Інституті прикладної математики і механіки і кафедру теорії ймовірностей у заново організованому Донецькому університеті. Його педагогічна діяльність на той час була надзвичайно багатогранною. В той період він створив цілу серію наукових монографій і підручників, більшість яких було написано у тісній співпраці з його колишнім учнем, а в подальшому — колегою і товаришем А. Скороходом.

© Годованюк Т. Л., 2018

Кафедра теорії ймовірностей та математичної статистики. Верхній ряд: Д. Гусак, Г. Буцман, Р. Бойко, В. Анісімов, Д. Сільвестров, А. Турбін.

Нижній ряд: І. Єжов, Г. Сига, І. Гіхман, А. Дороговцев, А. Скороход, М. Ядренко, М. Портенко, В. Королюк, Л. Лобанова

До педагогічної діяльності Й. І. Гіхман ставився з надзвичайно великою відповідальністю. Багато студентів Донецького та Київського університету, математиків різних спеціальностей з великою повагою і теплотою згадують його чудові лекції з математичного аналізу, теорії ймовірностей, функціонального аналізу, інтегральних рівнянь, математичної фізики, теорії чисел та інші. Надзвичайно цікавими були його спеціальні курси з теорії ймовірностей і математичної статистики.

Йосип Ілліч Гіхман завжди підтримував прогресивні педагогічні ідеї, сам був ініціатором багатьох із них. Він був прихильником прикладної спрямованості математики.

Широким був і діапазон наукових інтересів Й. І. Гіхмана. Він став одним із розробників теорії стохастичних диференціальних рівнянь

(СДР). Сформулював загальні поняття СДР, довів теореми існування і єдиності розв'язку, його диференційованість за початковими умовами, одержав рівняння Колмогорова для перехідних імовірностей розв'язку СДР. Довів низку граничних теорем для випадкових процесів і функціоналів від них, які знайшли застосування в математичній статистиці. Ввів поняття криволінійного стохастичного інтеграла та СДР із загалюванням, розвинув стохастичний аналіз для мартингальних полів, побудував теорію СДР з частинними похідними.

Йосип Ілліч мав багато учнів. Під його керівництвом захистили дисертації в Київському університеті М. І. Ядренко, А. Я. Дороговцев, І. І. Єжов, Х. Хекендорф, В. В. Баклан, М. І. Портенко, О. А. Ільяшенко, Б. М. Кучер, Лі Ші Лін, Х. Мансуров, О. Д. Шаташвілі. Безсумнівно, майже всі українські спеціалісти з теорії ймовірностей старшого покоління тією чи іншою мірою є учнями Й. І. Гіхмана.

Й. І. Гіхман був різносторонньою особистістю. Добре знав класичну сучасну літературу, любив читати вірші, добре розумівся на живописі.

Доброзичливість, м'який гумор, готовність прийти на допомогу і дати пораду в складних ситуаціях, колосальна ерудиція, любов до історії, музики, живопису — всі ці якості завжди викликали захоплення у всіх, кому пощастило близько знати Йосипа Ілліча.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бородин А. И. Библиографический словарь деятелей в области математики / А. И. Бородин, А. С. Бугай. — К. : Радянська школа, 1979. — 607 с.
2. Бродський Я. С. Видатний учений, педагог. / Я. Бродський, А. Сліпенко. // Математика в школі, 2008. — № 4. — С. 55 — 56.

